

धर्मनिरपेक्षता

गोष्ट: “रंगीत पेन्सिलींचा डबा” (काळा, लाल, जांभळा, गुलाबी, आकाशी)

एका शाळेत चौथीचा वर्ग होता. त्या वर्गात सगळ्यांकडे रंगीत पेन्सिलींचे डबे होते—कोणाकडे काळा जास्त, कोणाकडे लाल, कोणाकडे जांभळा, तर कोणाकडे गुलाबी आणि कोणाकडे आकाशी.

एक दिवस शिक्षकांनी सांगितलं, “आज आपण पोस्टर बनवणार आहोत. ज्याला जो रंग आवडतो, तो वापरा.”

वर्गातला रोहन म्हणाला, “मला आकाशी रंग खूप आवडतो.”

सारा म्हणाली, “मला लाल आवडतो.”

अर्जुन म्हणाला, “मला जांभळा आवडतो.”

मीनल म्हणाली, “मला गुलाबी आवडतो.”

आणि ओंकार म्हणाला, “मला काळा रंग वापरायला आवडतो—रेषा ठळक दिसतात!”

आणखी काही मुलं म्हणाली, “आम्हाला रंग वापरायचा नाही; आम्हाला पेन्सिलनेच चित्र काढायचं आहे.”

तेवढ्यात वर्गाची मॉनिटर नेहा उभी राहिली आणि म्हणाली, “आज पोस्टरवर फक्त आकाशी रंगच चालेल! बाकीचे रंग वापरायचे नाहीत.”

लाल रंग आवडणारी सारा नाराज झाली. जांभळा आवडणारा अर्जुन म्हणाला, “पण माझा आवडता रंग जांभळा आहे.” गुलाबी आवडणारी मीनल म्हणाली, “मग माझा रंग?” आणि ओंकार म्हणाला, “मी काळा रंग नसेल वापरला, तर चित्र उठून दिसणारच नाही!”

शिक्षकांनी नेहाला विचारलं, “नेहा, तू असं का म्हणालीस?”

नेहा म्हणाली, “मला आकाशी रंग सर्वात चांगला वाटतो, म्हणून!”

शिक्षक हसले आणि म्हणाले, “ठीक आहे, पण इथे एक नियम लक्षात ठेव: वर्गाचा ‘एकच’ रंग ठरत नाही.

प्रत्येकाला आपला आवडता रंग निवडण्याचं स्वातंत्र्य असतं. आणि वर्गाची मॉनिटर म्हणून तुझं काम सगळ्यांना समान संधी देणं आहे—कोणालाही रंगामुळे थांबवणं नाही.”

मग शिक्षकांनी तीन नियम फळ्यावर लिहिले:

- 1) प्रत्येकाला आपला आवडता रंग वापरायची मुभा.
- 2) कोणाच्याही रंगावरून भेदभाव नाही.
- 3) शाळा कोणत्याही एका रंगाची नाही—सगळ्यांची आहे.

त्या दिवशी पोस्टर खूप सुंदर झालं, कारण त्यात काळा, लाल, जांभळा, गुलाबी, आकाशी—सगळे रंग होते.

शिक्षकांनी शेवटी सांगितलं, “जसा आपल्या वर्गाचा ‘एकच रंग’ नसतो, तसाच आपल्या देशाचा ‘एकच धर्म’ नसतो. प्रत्येकाला आपला धर्म पाळण्याचं स्वातंत्र्य असतं—किंवा न पाळण्याचंही. सरकार सर्वांशी समान वागते. यालाच धर्मनिरपेक्षता म्हणतात.”

बोध: सगळ्यांना समान स्वातंत्र्य, समान वागणूक, आणि कोणाचाही धर्म (किंवा रंग) जबरदस्तीने लादू नये—हीच धर्मनिरपेक्षता.

धर्मनिरपेक्षता सांगते की—

- सरकार सर्व धर्मांशी समान आणि न्याय्य वागणूक देईल.
- देशाचा कोणताही धर्म नाही.
- सरकार, न्याय-व्यवस्था आणि प्रशासन नागरिकांशी धर्माच्या आधारावर भेदभाव करणार नाहीत.